

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра методології та методів соціологічних досліджень

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
з навчальної роботи
Кузьменко Т.М.

«31» 05 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методи соціальних досліджень

для студентів

галузь знань 12 «Інформаційні технології»
спеціальність 122 «Комп'ютерні науки»
освітній рівень магістр
освітньо-наукова програма «Бізнес інформатика»
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: доц. Олійник О.В. (лекції, лабораторні заняття)

Пролонговано: на 2021/2021 н. р. «7» 05 2021 р.
на 20__/20__ н. р. «__» __ 20__ р.

Розробник: Олійник Оксана Валеріївна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри методології та методів соціологічних досліджень, к.с.н., доцент

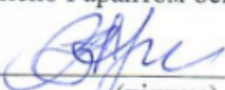
«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Зав. кафедри методології та методів соціологічних досліджень

(Сидоров М.В.)

Протокол № 27 від «28» 08 2020р.

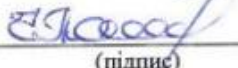
Схвалено Гарантом освітньо-наукової програми «Бізнес інформатика»

(підпис) Володимир ЗАСЛАВСЬКИЙ

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис) Червінська Т.Г.
«28» серпня 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету комп'ютерних наук та кібернетики

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії

(підпис) (Омельчук Л.Л.)
(прізвище та ініціали)

«28» серпня 2020 року

ВСТУП

1. Мета та завдання дисципліни

Даний курс має на меті ознайомити студентів спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» з теоретико-методологічними основами процесу емпіричного дослідження в контексті вивчення соціальних процесів. Засвоєння курсу спрямоване на розвиток у студентів розуміння специфіки та евристичного потенціалу основних соціологічних методів збору і аналізу інформації; вміння критично аналізувати результати соціологічних досліджень в сфері політики, розуміти загальну ситуацію в галузі досліджень політичних процесів в Україні.

В якості форм самостійної роботи студентам пропанується, підготовка програми соціологічного дослідження і здійснення міні-проєкту за нею.

2. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні завдання, які можуть бути вирішені із застосуванням соціологічних досліджень при вивченні політичних процесів

- основні етапи планування та проведення соціального дослідження
- основні соціологічні методи збору інформації
- основні соціологічні методи аналізу інформації

вміти:

- самостійно розробити програму соціологічного дослідження
- обрати метод збору соціальної інформації відповідно до мети та завдань дослідження
- розробити інструменти соціального дослідження
- розробити план вибірки відповідно до мети та завдань дослідження
- здійснити польовий етап соціального дослідження
- проаналізувати і узагальнити дані, отримані в ході соціального дослідження
- критично оцінювати результатів соціальних та соціологічних досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Дисципліна «*Методи соціальних досліджень*» є основною з циклу загально гуманітарних дисциплін у фаховій підготовці. В рамках дисципліни основна увага приділяється теоретичним та практичним аспектам розробки програми соціологічного дослідження та використання соціологічних методів збору інформації.

4. Завдання (навчальні цілі):

Основними завданнями вивчення дисципліни є

- надати загальні знання щодо суті емпіричного дослідження, його програмування та етапів;
- сформувані у студентів знання суті та особливостей «кількісних» та «якісних» методів збору соціологічної інформації;
- навчити студентів обирати метод збору соціологічної інформації відповідно до мети та завдань соціального дослідження та пізнавальних можливостей методу;
- надати знання щодо поняття вимірювання в емпіричній соціології, шкал вимірювання;
- сформувані знання стосовно принципів розробки інструментарію «кількісних» соціологічних методів збору емпіричної інформації та первинні навички щодо розробки відповідного інструментарію;
- ознайомити студентів з основами «якісних» методів дослідження.
Це спрямовано на формування компетентностей:
- Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу (зк1)
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, які пов'язані із інформаційними технологіями, складними системами та бізнес процесами (зк2)
 - Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. (зк3)
 - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, і письмово. (зк4)
- Здатність спілкуватися іноземною мовою та працювати в міжнародному контексті. (зк 5)

- Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, генерувати нові ідеї та інноваційні рішення (креативність) (зк 6)
 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (зк 7)
 - Здатність до міждисциплінарних досліджень (зк 8)
 - Здатність працювати в команд. (зк9)
 - Здатність бути критичним і самокритичним (зк 10)
 - Здатність розробляти й керувати проектами та бізнес процесами (зк11)
 - Здатність діяти на основі етичних міркувань (зк 15)
 - Здатність передбачати довгострокові бізнес-вимоги, впливати на покращення ефективності організаційного процесу, ефективно керувати фінансовими, людськими, технічними та іншими проектними ресурсами задля забезпечення успішності бізнес процесів, проектів, розробки інформаційно-аналітичних систем (фк5)
 - Здатність вирішувати складні задачі інтелектуальної обробки даних з використанням нейромережових технологій, застосуванням моделей та методів штучного інтелекту для розв'язання прикладних задач в різних галузях професійної діяльності (фк 6)
 - Здатність накопичувати, обробляти та систематизувати професійні знання в інформаційноаналітичних системах, використовувати їх як базу для формування інноваційних проектів, визнавати важливість навчання протягом всього життя (фк 7)
 - Здатність враховувати соціальні і етичні аспекти професійної діяльності та спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності) (фк 9)
 - Здатність ясно і доступно пояснювати навчальний матеріал, адаптувати наукові знання в навчальний процес та різні практики розв'язання задач. (фк 11)
 - Здатність враховувати аспекти безпеки та кризисменеджменту в технічних, соціально-економічних та екологічних системах (фк 12.1)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знання щодо суті емпіричного дослідження, його програмування та етапів	Лекція, лабораторне, самостійна робота	програма соціологічного дослідження	15
1.2	Знання суті та особливостей «кількісних» та «якісних» методів збору соціологічної інформації	Лекція, лабораторне, самостійна робота	Тест, обговорення	10
2.1	Вміти обирати метод збору соціологічної інформації відповідно до мети та завдань соціологічного дослідження та пізнавальних можливостей методу	Лекція, лабораторне, самостійна робота	тест з відкритими відповідями, практичні завдання	30
2.2	Володіти первинними навичками розробки програми соціологічного дослідження	Лекція, лабораторне, самостійна робота	тест з відкритими відповідями, практичні завдання	20

3.1	Демонструвати вміння організувати та забезпечувати підтримку комунікації в процесі виконання групових завдань	Лекція, лабораторне, самостійна робота	практичні завдання, обговорення	10
4.1	Вміти самостійно формулювати мету, ставити конкретні задачі, дослідження, розробляти інструментарій	Лекція, лабораторне, самостійна робота	практичні завдання, обговорення	15

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін які не входять до блоків спеціалізації)

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)						
Ідентифікувати проблемні ситуації, виконувати їх дослідження на основі системного підходу та його принципів, здійснювати обґрунтований вибір методів та моделей для формування ефективних управлінських рішень, застосовувати моделі і методи прийняття рішень при дослідженні бізнес процесів в організаціях, при 15 прогнозуванні розвитку підприємств та в предметній області комп'ютерних наук. (ПРН 1)	+	+	+	+	+	+
Опанувати нові інструменти роботи з даними, здійснюючи пошук та обробку інформації в мережах для прогнозування бізнес-процесів та ситуаційного управління, SWOP- аналізу, відгуків, розробки інформаційноаналітичних систем для реалізації бізнес процесів в техніці, економічних та соціальних системах, сфері електронної комерції, медіа, соціальних мережах, банкінгу, рекламній діяльності, охороні здоров'я, тощо (ПРН 3)	+	+	+	+	+	
Розробляти концепції бізнес стратегії при дослідженні задач в організаціях, тенденції використання інформаційних технологій в організаціях, визначати потенціал та можливості відповідних бізнес моделей при їх впровадженні (ПРН 6)	+	+	+	+		
Здатність отримувати та аналізувати дані та інформацію, оцінювати їх актуальність та обґрунтованість, проводити критичну оцінку кількості і змісту інформації, а також синтезувати низку інформації в контексті нових ситуацій, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання. (ПРН 8)			+	+		

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання студентів:

1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Виступи на лабораторному занятті – 10 балів макс. *6 занять = 60 балів (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 3.1, РН 4.1).

2. Написання програми соціологічного дослідження (максимум – 40 балів) - РН 1.1, РН.2.1, РН 2.2, РН 4.1.

3. Виконання і захист проекту соціологічного дослідження (максимум – 40 балів) – РН 3.1, РН 4.1.

- підсумкове оцінювання (у формі заліку)¹:

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж критично-розрахунковий мінімум – 60 балів для одержання заліку обов'язково (відпрацювати пропущені теми – у вигляді виконання завдань для самостійного опрацювання, які необхідно здати/надіслати електронною поштою викладачеві, що веде практичні заняття).

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу».

7.2 Організація оцінювання:

1. Виступи на лабораторному занятті – 10 балів макс. *6 занять = 60 балів (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН 2.2, РН 3.1, РН 4.1) – Впродовж усіх лабораторних занять.

2. Написання програми соціологічного дослідження (максимум – 40 балів) - РН 1.1, РН.2.1, РН 2.2, РН 4.1. – До 10-го тижня навчання.

3. Виконання і захист проекту соціологічного дослідження (максимум – 40 балів) – РН 3.1, РН 4.1. – На останньому лабораторному занятті.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

¹ Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів.

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та практичних занять

		Лекційні	Лабораторні	Самостійна робота
1.	Вступ. Загальна характеристика соціологічних досліджень. Основні методологічні стратегії емпіричних соціологічних досліджень	2	2	4
2.	Основні етапи соціологічного дослідження. Програма соціологічного дослідження	4	2	4
3.	Поняття вибірки соціального дослідження. Методи відбору одиниць спостереження	2	2	4
4.	Вимірювання в соціології. Шкали вимірювання	2		4
5.	Класифікація методів збору соціологічної інформації. Метод опитування.	2	2	4
6.	Метод глибинного інтерв'ю. Метод фокус-груп	2		4
7.	Метод аналізу документів	2	2	4
8.	Метод спостереження. Експеримент в соціальних науках	2	2	4
	Виконання проєкту соціального дослідження			
	Всього	16	12	60

Загальний обсяг 90 год.², в тому числі :
Лекцій 16 год.
Лабораторні заняття – 12 год.
Самостійна робота – 60 год.

9. Рекомендовані джерела³:

Основна література: (Базова)

1. Девятко И. Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования. М.: Институт социологии РАН, 1996
2. Дембицкий С.В. Методология социальных исследований: учебное пособие. – 2015. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://soc-research.info/material.html>
3. Мангейм Дж. Б., Рич Р. К. Политология. Методы исследования: Пер. с англ. /Предисл.А.К. Соколова. - М.: Издательство "Весь Мир", 1997. - 544 с.
4. Ковалев Е.М. Штейнберг И.Е. Качественные методы в полевых социологических исследованиях. М.: Логос, 1999, 384 с.
5. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. - К: Наукова думка, 1996-231 с.
6. Паніотто В., Харченко Н Методи опитування: Підручник. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2017, - 342 с.
7. Сапелкіна О.В., Чепурко Г.І. Емпірична соціологія: курс лекцій. – Львів: Простір-М, 2018. – 268 с.
8. Ядов В.А. Стратегия социологического исследования. Описание, объяснение, понимание социальной реальности. М.: Добросвет, 1998. – 595 с.

Додаткова література:

1. Алексеев А. Н. Контент-анализ, его задачи, объекты и средства // Труды НИИ культуры. 1974. - Вып. 9.
2. Американская социологическая мысль. Мертон Р., Мид Дж., Парсонс Т., Шюц А. Тексты. М.: Международный ун-т бизнеса и управления, 1996.
3. Андреев В.Г., Сотникова Г.Н. Телефонные опросы населения (Методически рекомендации проведения выборочных массовых опросов). - М., 1985 - 58 С.
4. Анохин А. Н. Методы экспертных оценок. Уч. пособие. - Обнинск: издательство обнинского института атомной энергетики, 1996г.
5. Батыгин Г.С., Девятко И. Ф. Миф о "качественной социологии"// Социологический журнал. 1994. № 2.
6. Белановский С.А. МЕТОД ФОКУС-ГРУППЫ. --М.: Издательство Магистр, 1996.-272 с
7. Белановский С. А. Методика и техника фокусированного интервью. М.: Наука, 1993.
8. Белановский С.А. Сравнительный анализ свободного и формализованного интервью в социально-экономических исследованиях// Сравнительный анализ и методики социологических исследований. М.: ИС АН СССР, 1989Бергер П. Приглашение в социологию. Гуманистическая перспективы. М.: Аспект пресс, 1996.
9. Бутенко И.А. Использование новых технологий при опросах. // Социологические исследования, 2000, №10, с. 118-124.
10. Васильева Т. С. Основы качественного исследования: Обоснованная теория -" Методология и методы социологических исследований (Итоги работы поисковых исследовательских проектов за 1992-1996 гг.). М., 1996.
11. Дмитриева Е. Фокус-группы в маркетинге и социологии. М.: 'Центр', 1998. 141 с.

² Загальна кількість годин, відведених на дану дисципліну згідно навчального плану.

³ В тому числі Інтернет ресурси

11. Докторов Б.З. Экспертный опрос как метод изучения общественного мнения. - 1975.
12. Здравомыслов А. Г. Методология и процедура социологического исследования. М, 1969. С.152-156.
13. Ключкина О.Б. Построение теории на основе качественных данных // Социс. 2000. № 10.
14. Костенко Н., Иванов В. Досвід контент-аналізу. Монографія. К.: Центр вільної преси, — 2003.
15. Маслова О.М. Количественная и качественная социология: методология и методы : (По материалам "Круглого стола") // Социология : 4М. 1995.
16. Маслова О.М. Ситуация интервью: формализованные и неформализованные методы исследования. // Методология и методы социологических исследований. (Итоги работы поисковых проектов. 1992-1996). М.: 1996, ИС РосАН, с. 1-19.
17. Мертон Р., Фиске М., Кендалл П. Фокусированное интервью. Пер. с англ. М., 1991.
18. Методы сбора информации в социологических исследованиях. - М, 1990. - Кн. 2., Кн. 2
19. Нанеишвили Б. Фокус-группы как метод качественных маркетинговых исследований. // Практический маркетинг. 1998. №8-9.
20. Паниотто В.И., Максименко В.С. Количественные методы в социологических исследованиях. Киев, 2003
21. Рабочая книга социолога. - М., 1976. - С.321 - 332.
22. Рукавишников В.О., Паниотто В.И., Чурилов Н.Н. Опросы населения (методический опыт). М.: Финансы и статистика, 1984.
23. Селиванов О. В. Где найти интервьюера? (Опыт независимого центра изучения общественного мнения МП Наталья', г. Кемерово) // Социология: методология, методы математическое моделирование. (4М). 1996, 1 7, с. 167-171.
24. Семенова В.В. Качественные методы: введение в гуманистическую социологию. М.: Добросвет, 1998, 289 с.
25. Сваффорд М.С., Косолапов М.С., Козырева П.С. Международные стандарты оценки качества социологических обследований // Мир России. 1999. ТУШ. № 1-2. С. 281-302.
26. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Під ред. Воловича В.І. К: 1998.,
27. Территориальная выборка в социологических исследованиях. М.:Наука, 1980.
28. Черняк 0. Техніка вибіркового досліджень.. - К.: МІВВЦ, 2001 - 248 С Чурилов Н.Н. Проектирование выборочного социального исследования. Киев: Наукова думка, 1986.
29. Чередниченко В.В. Применение экспертных оценок в социологических исследованиях. // Социологические исследования. - 1981. №3
30. Шуман Г., Прессер С. Открытый и закрытый вопрос // Социс. 1982. №3.
31. Фоломеева Т.В., Богомолова Н.Н. Фокус-группа как метод социально-психологического исследования. М., 1997.
32. Фесенко В. Загадка рейтингов: <http://www.analitik.org.ua/sociology-politics/election-forecast/3faa52909d477/>
33. Паниотто В.И. Что могут и чего не могут социологи: «День», №95 20/05/02.

10. Додаткові ресурси

1. Бібліотека соціологічного факультету КНУ імені Тараса Шевченка <http://www.soc.univ.kiev.ua/>
2. Ресурсний центр з соціології, Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна <http://www.sociology.kharkov.ua/>
3. Бібліотека Санкт-Петербурзького державного університету <http://www.soc.pu.ru>
4. Бібліотека Московського державного університету <http://www.socio.msu.ru>
5. Бібліотека Соціолайн <http://www.socioline.ru>
6. Бібліотека <http://www.nir.ru/socio/>
7. Бібліотека <http://sociology.extrim.ru>
8. Бібліотека <http://www.auditorium.ru>
9. Бібліотека <http://socnet.narod.ru>
10. Журнал «Социологические исследования» <http://www.isras.ru>

11. Журнал Фонда общественного мнения «Социальная реальность». -
<http://socreal.fom.ru>

Сайти з репрезентативними соціологічними даними:

12. КМИС: <http://kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&t=1>

13. Центр Разумкова: <http://razumkov.org.ua/index.php>

14. Інститут соціології НАН України, фонд "Дем.ініціативи":

<http://dif.org.ua/category/opinion-polls>

15. Інститут соціальних досліджень: <http://www.uisr.org.ua/monitoring>

16. TNS:

<https://www.facebook.com/KantarTNSUkraine/photos/a.333086446780983.77450.332143930208568/1005000079589613/?type=3>

Програми "Суспільний університет":

17. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet/page/4> Сидоров (вимірювання середніх)

18. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet/page/4> Марченко про репрезентативні дослідження)

19. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet/page/4> Марченко (протестні настрої)

20. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet/page/4> Марченко

(толерантність/ксенофобія)

21. <http://1tv.com.ua/programs/universitytet> Чудовська (громадськість)

22. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet/page/3> Чудовська (громадська думка)

23. <http://1tv.com.ua/video/program/universitytet> Боровський (рейтинги)